

PAKALNIŠKIŲ KAIMO

TREMTINIŲ

ATSIMINIMAI

PAKALNIŠKIŲ KAIMO
TREMTINIŲ
ATSIMINIMAI

Pakalniškės, 2002

Užrašė Pakalniškių
bibliotekos vedėja
Jadvyga Bušinskienė

TURINYS

Kašlauskų šeimos ištrėmimas	5
Darbas tremtyje	7
Sugrįžimas į Lietuvą	9
Gyvenimas po tremties	9
Broniaus Urbono suėmimas	13
Išvežimas į lagerius	14
Kalinių darbas lageryje	15
Sugrįžimas į Lietuvą	16

Kalėjimuosna milijonais grūda,
o rekia – laisvė esanti vien čia...
Teisytės nėra per alyvonas grūdą –
Vien smurtas, melas, prievarta, kančios

A. Miškinis

STEFANICA KAZLAUSKAITE

KAZLAUSKŲ ŠEIMOS IŠTRĖMIMAS

Stefanija Kazlauskaitė - Kurmilavičienė
gimė 1936 metais Šarkinės km. Tverio valsč.
Trakų apskr. Turėdama 9 m. buvo ištrėmta
1945 m. kartu su tėvu juozu Kazlausku,
seserimis Kareele Kazlauskaite 18 m. Bronė
Kazlauskaitė 16 m. ir broliu Stasiu Kazlausku
13 m. Naktį atėjo strėbai ir visus išsivedė, o
mamai pavyko pasislėpti.

Iš Sibiro juos išvežė 1945 m. liepos 17 d. iš
Kaišiadorių geležinkelio stoties. Vėžė gyvuliniais
vagonais su uškaltais langais. Nors buvo
labai nemaloni, bet smurto nepatyrė.

Prieš vėžant, laiko pasiruošimui visai nebuvo
duota, maisto taip pat neleido pasiimti.

Žmonių vagonė važiaravo daug, sąlygos buvo
labai blogos, vėžė pusė mėnesio. Vėliau iš
vagonų išlaipino Mendelevo stotyje ir vėžė
apie 100 km. sunkvežimiu, po to 5 km. arkliais.
Atvežė į Molotovskaja oblast, Belojerskij raj.
Velva bara, pasiūlok Goliašer, sėlsoviet
Meljakinas. Vėliau rajonas pasikeitė į Kudym-
karskij raj., Molotovskaja oblast į Peremskaja obl.

Aplinkui buvo miškai ir seni barakai,
lauko nebuvo matyti. Barakai buvo ilgi ir
šalti. sąlygos buvo prastos.
Toje vietoje kaimo nebuvo, tik miško kirtimo
punktas (lesuūcastok), kuris priklausė lepromchozii.
Vietinių gyventojų buvo nedaug, jie taip pat nieko
neturėjo, bet buvo labai draugiški, dalinda-
vosį paskutiniu kasnui.
Vėliau gyvenvietė šiek tiek pasikeitė, Stefanijos
šeimai davė atskirą kambarį barake.
Kambarių gyveno Stefanijos brolis Stasys ir
sėsys Marcelė ir Bronė.

STEFANICA (kairėje) su seserimis:
MARCELE IR BRONE

Tēvas guoxas Karlauskas buvo nuteistas 3 metams
už pabėgimą. su tėvu bandė bėgti ir sūnus stasys,
bet jis buvo nepilnametis ir jo nuteisė.
Dai tėva nuteisė, vaikai jo daugiau nematė,
nes jis mirė kalėjime. Jo palaikai liko tremtyje.

DARBAS TREMTYJE

STEFANICA (dešinėje) DARBO METU

Tremtiniai miške pjovė malkas. supjautus
rastus reikėjo sutysti, suštabeliuoti į krivą, o
šakas reikėjo sudeginti. Darbo sąlygos buvo
prastos ir visiems vienodos.

Bevo labai šalta, net iki 40° šalčio.

Bevo labai daug sniego, rietomis virš 2 m.

Apranga buvo prasta, teko pašalti.
Tik žmonės buvo ramūs ir draugiški. Darbo trukmė
buvo neterminuota. Ryte su tamsa išeidavo ir
su tamsa pareidavo.

Iš pradžių jokio atlyginimo negaudavo, tik
200 gr. duonos į dieną vienam žmogui.

Atstumas iki darbo buvo 10 kilometrų iš
pradžios visi vaikščiavo, o vėliau pradėjo važioti
su sunkvežimiu, traktoriumi ar rogėmis.

Laikui bėgant sąlygos gerėjo.

Po laurois patys darlauskai susikasė žemės
ir pasodino kibirą bulvių, paskui nusipirko
ožką, o vėliau ir koarę įsigijo, nes jau pradėjo
mokėti atlyginimą. Mokėjo maždaug po 20 rub.
į mėnesį. Atlyginimas priklausė nuo padarytos
normos; jei norma išdirbi, tai ir daugiau
gauni. Dirbti reikėjo net susirgus.

Per religines šventes taip pat reikėjo dirbti.
Melstis niekas neleisdavo, o šventes tremtiniai
šventi tik po darbo.

Ryte ir vakare ateidavo komendantas ir registruo-
davo visus. Registruotis reikėjo iki 1958 metų.

Stefanijai ir visiems kitiems tremtiniams teko
kehtėti ir bada, ir šalti.

Nors dėl tremties Stefanija invalide ir netapo,
bet sveikatai atsiliepė.

SUGRĮŽIMAS Į LIETUVĄ

Stefanija Karlauskaitė su seserimis ir broliu į Lietuvą grįžo 1963 metais liepos mėnesį. Lietuvoje iš palikto turto ir pastatų nieko neliko, ir neužskaičiuoti, kam atiteko tie pastatai.

Grįžus į Lietuvą, vykdavo susitikimai su tremtiniais bet iš Karlauskų giminės niekas nebuvo nuvažiavęs į tremties vietą. Tik teko girdėti, kad ten nei kelio, nei barakų neliko.

GYVENIMAS PO TREMTIES

Grįžus į Lietuvą, neleido niekur prisiregistruoti, trukdė įsidarbinti. Įsidarbinti Stefanijai padėjo pažįstama moteris, kuri grįžo iš tremties ankščiau, ir jau dirbo. Tai buvo Rūta Karankėvičienė. Stefanija įsidarbino viešo kelio valdyboje paprasta darbininke, iš kur vedavo į žiemarių karys. Buvo sunku ir labai šalta.

Karlauskai įsigijo namą Šaltupės km. Balceriškių apyl. Viešo raj.

Po metų Stefanijai leido prisiregistruoti.

Helio valdyboje Stefanija išdirbo metus, po to ją priėmė į Viešo paukštyną. Paukštynas tik kūrėsi, taigi Stefanijai Karlauskaitėi teko

dirbti nuo pamatų iki stogų. Dirbti taip pat buvo sunku. Paikštyne Stefanija išdirbo keletą metų. Vėliau perėjo į Vėro vaikų darželį pagalbine darbininke. Dirbdama darželyje Stefanija 1966 m. ištekėjo už Antano Kurmilavičiaus iš Brivašiūnų km. Vyrais tremtyje nebuvo, bet kilęs iš vargingos ir didelės šeimos. Taiigi pradėjo gyventi, kaip sakoma, nuo adatos. Materialiai ^{padėti} nebuvo kam, Stefanija tėvų neturėjo, buvo mirę, o vyro tėvai vargingai gyveno. Vyras dirbo Ausieniškių taryb. ūkyje traktorininke. Po kelių vedybinių metų Kurmilavičiai gavo butą Pakalniškių kaime, kur ir dabar gyvena. 1966 m. gruodžio mėnesį dėl gydytojų kaltės sūnus gimė negyvas. Stefanija ir toliau dirbo darželyje. 1968 metais gimė dukterė Vale ir, 1970 metais gimė dukterė Janė.

**STEFANITA SU DUKROMIS: VALE IR
JANE**

Laikui bēgant Kurmilavičiai šiek tiek
prasigyveno, augino gyvulus, dirbo žemę.
Kai dukros padugo, Stefanija pradėjo dirbti
ūkijje, laukininkystijje. Dukra Valė baigė 8 klases
gyvena kartu su mama ir sūnumi Donatu.
Šiuo metu yra bedarbė. Dukti joni baigė
vidurinę mokyklą, ištekijo ir gyvena Trakuose,
augina 11 metų sūnų, Kristijoną, kuris mokosi
Trakų vidurinėje. Stefanijos vyras Antanas
traktorininku ūkijje išdirbo 33 metus ir, nesulau-
kęs pensijos, po sunkios ligos 1998 metais mirė.
Iš artimųjų Stefanija Kurmilavičienė yra
likusi viena, nes brolis ir seserys yra mirę.
Kaip tremtinė į pensiją išėjo 50 metų.
Dabar gyvena tik iš pensijos, nes pablogėjus
sveikatai dažnai tenka gulėti ligoninėje, todėl
negali gyventi ūkiškai.

POLITINIS KALINYS

BRONIUS URBONAS

BRONIAUS URBONO SUĖMIMAS

Bronius Urbonas gimė 1924m. Girnakalių kaime Vievio valsč. Trakų apskr. Iki suėmimo gyveno pas tėvus, baigė 4 kl. ir dirbo žemės ūkyje.

Pasipriešinus okupantams, Bronius Urbonas 1949m. spalio mėn. buvo suimtas.

Jis buvo laisvės kovų dalyvis - rėmėjas.

Bronių suėmė strėbai ir nuvėžė į Trakų miestą, kur Karaimų gatvėje buvo areštinė. Tas pastatas priklausė saugumui, o dabar priklauso karaimų bendruomenei. Per tardymą Bronius buvo mušamas, laikomas kareivėje. Mačino kartą per dieną.

Tardymo metu vertėjas Minkėvičius elgdavosi neteislingai, vertė iškreipdamas parodymus, tuo norėdamas įklampinti žmogų.

1950 metais sausio 8d. Bronių išvėžė į Lukiškių kalėjimą. Iki teismo kalėjo tardymo izoliatoriuje. sąlygos buvo blogos. Kameroje - vienetėse buvo po 6 kalinius. Maistas buvo prastas.

Retkarčiais iš artimųjų gaudavo siuntinius, bet per tardymą, atsisakius kalbėti, siuntinių nepaleisdavo. Lukiškių kalėjime Bronius Urbonas išbuvo iki 1951 metų gruodžio mėnesio.

IŠVEŽIMAS Į LAGERIUS

1951 metais gruodžio 26d. Bronių Urbonas išvežė į Karagandą (Kazachstanas). Išvežė iš Vilniaus geležinkelio stoties. Vėžė viename vagonė, skirtame kaliniams. Vagonas buvo su grotomis, buvo labai ankšta, norėjosi gerti, buvo sunku prisitaikyti vandens.

Būdamas lageryje Bronius pažeminimo nepatyrė. Kai kuriems kaliniams atsirado psichinė sutrikimų, kai galva daužė į sieną, bet kai juos išveždavo į ligoninę, į kambarį jie negrįždavo. Lageryje, kur Bronius kalėjo, nei moterų, nei vaikų nebuvo. Kaliniai mirdavo dėl blogų sąlygų. Broniui Urbonui teko pabuvoti keliuose lageryuose.

1952 m. sausio 10d. Karaganda. laikadukas.

1953 m. gegužės 12d. Tamiš-Tai, Karagandos vnt.

1956 m. balandžio 12d. Karaganda, Fiodorovkos raj.

Ten buvo anglies kasimo sahtos. Lageris buvo už miesto ribų. Karakoi buvo įkurti japonų belaisviams, kai japonus paleido, tada įkurdino kalinius. Lageryje mažiausiai buvo 2200 polit. kalinių. Daugiausia buvo lietuviai, latviai, estai, ukrainiečiai, baltarusiai. Lietuvių buvo daugiau kaip 100, jie buvo partizanai, kariškiai.

KALINIŲ DARBAS LACERYJE

Kaliniai dirbo statybose. Darbo sąlygos buvo prastos. Darbo diena buvo neribota. Jeigu į dieną padarydavo normą, gaudavo po 200 gr. duonos ir šantių košės, o jeigu normos nepadarydavo, gaudavo tik 100 gr. duonos. Jei atstumas iki darbo buvo 5 km., tai ėjo pėsti, o jei atstumas buvo iki 20 km. tada važdavo sunkvežimiais. Žiemos metu apranga buvo vatinukiai. Jei lauke šaltis buvo iki 32° , tai į darbą varė o jei daugiau, tai ne. Nelaimingi atsitikimai darbe būdavo, ypač iškraunant rąstus, kai riedantys rąstai sužeisdavo kalinius. Darbo sąlygos pagerėjo tik po Stalino mirties, bet drausmė vis tiek buvo griežta. Tada jau pradėjo mokėti atlyginimą po 20 rub. Pinigų į rankas neduodavo, tik galima buvo iš savo sąskaitos apsipirkti. Režimas kaip kalėjime, drausmė buvo griežta. Parake kabėjo kalėjimo taisyklės, reikėjo susipažinti, jei kas prasikalsdavo, tai nakčiai uždarydavo į karcerį. Bronius siuntinius iš Lietuvos gaudavo. Susirašinėjimo tvarka su artimaisiais buvo tokia: vienas laiškas per pusmetį ir tik rusų kalba. Kalėjime buvo felčeriai iš kalinių tarpo ir gydytojos. Sanitarinės sąlygos buvo patenčiamos.

Maistas pagerijo tada, kai atlyginimą
mokejo į rankas, ir kai galima buvo nusipirkti
patiekus. Apie slaptas organizacijas, pabėgimą,
ar streikus niekas negalvojo, nes visi bėgo.

SUGRĮŽIMAS Į LIETUVĄ

Į Lietuvą Bronius Urbonas grįžo 1956 metais
birželio 29 d. Laisvai įsidarbino statybose.

Iš pradžių tiek tiek persekiojo, iškviesdavo apklausai,
klaušė, kur dirbi. Taip pat persekiojo ir šeimos
narius, tėvus gąsdino, kad išvės.

Grįžus iš lagerio Bronius Urbonas pirmiausia
įsidarbino statybos montavimo valdyboje
darbininku. Dirbti vedavo į statybos vietas,
esančias kituose miestuose. Teko dirbti Kaune,
Vilniuje, restauravo tuometinę Abramiškių ligoninę.
Dirbti teko sunkiai. Statybose dirbo iki 1960 metų.
1961-1962 metais Bronius Urbonas Vilniuje baigė
vairavimo kursus. Baigęs kursus, įsidarbino
viešo autotransporto įmonėje (ATI) vairuotoju.
Po to 1972 metais perėjo į Ausieniškų tarybinę
ūkį, kur ir toliau dirbo vairuotoju.
1984 metais išėjo į pensiją.

1954 metais Bronius Urbonas vedė Genę Sabonytę į Pakalniškių kaimo ir apsigyveno žmonos tėvų namuose, kur ir dabar gyvena.

Urbonai užaugino tris vaikus.

1958 metais gimė sūnus Romualdas. Šiuo metu jis gyvena ir dirba Aukštadvaryje.

1962 metais gimė sūnus Vygtintas, gyvena Vieryje, o 1966 metais gimė dukra Vida, kuri gyvena Trakų rajone Tiltų kaime.

Visi vaikai baigė Vievo vidurinę mokyklą, sukūrė šeimas. Urbonai turi keturis anūkus. Štai atgavo nuosavybę, Bronius Urbonas pradėjo ūkininkauti. Dabar turi 10 ha. žemės, laiko gyvulius.